

Geachte gemeenteraad, geacht college van B&W,

een aantal grote steden, in elk geval de grote vier en Groningen, kent een lokale raad voor cultuur (of variaties daarop). Deze adviseert over de toekenning van plaatselijke subsidies en onderbouwt dat advies met een inhoudelijk oordeel over zowel het gevoerde beleid als over toekomstige plannen voor een periode van meestal 4 jaar.

Wij pleiten ervoor om ook in de rijke cultuurstad Haarlem een dergelijke raad voor cultuur op te richten. De ervaringen in andere steden met die raden is in het algemeen positief. De achtergrond en geschiedenis loopt uiteen. Zo deelde in Rotterdam de raad voor cultuur tot 20 jaar terug ook de subsidies uit tot -terecht-20 jaar terug dat model werd verlaten en in plaats daarvan de gemeente (college van B&W, gemeenteraad) over de toekenning besliste. In Amsterdam is de secretaris van de plaatselijke kunstraad in dienst van de gemeente. Dat is misschien voor Haarlem wel weer een stap te ver. In Den Haag gaat de raad alleen over het Kunstenplan en heeft ze meer de vorm van een tijdelijke adviescommissie. Dat is weer wat aan de magere kant.

Wat zou je tegen dit idee kunnen inbrengen? Je hoort wel dat “technocratische adviezen” niet in de plaats zouden mogen komen van democratische besluitvorming. Die kritiek is eenvoudig te weerleggen. Immers, ook met een plaatselijke raad voor cultuur blijft besluitvorming over de toekenning van cultuursubsidies aan de organen die daarvoor in het democratisch proces zijn bestemd: het college van B&W en in laatste instantie de gemeenteraad, het hoogste gezag in de gemeente. Een heel recent voorbeeld dat veel aandacht trok is het besluit van het college van B&W van Amsterdam om in afwijking van het advies van de Amsterdamse Kunstraad, toch subsidie toe te kennen aan de instelling Onze Lieve Heer op Zolder. Daarover ontstond rumoer en debat, niet verkeerd als het over cultuur en goede besteding van overheidsgelden hebt.

Je kunt zelfs zeggen, denken wij, dat de kwaliteit van de besluitvorming verbetert, er ligt met een gedegen, kwalitatief doortimmerd, advies een goede basis voor een stevig democratisch debat. Oordelen over kwaliteit, publieksbereik, maatschappelijke relevantie, vernieuwing, inclusiviteit etc, blijven altijd tot zekere hoogte subjectief, maar hebben op deze manier wel een steviger grondslag om verantwoord te kunnen beslissen over de toekenning (en afwijzing!) van subsidies.

Maar wat dan, hoor je wel eens, met de risico's van onderlinge concurrentie of zelfs haat en jijd als je lokale adviezen laat opstellen? Dat risico is natuurlijk te beperken of zelfs te elimineren als je de raad goed samenstelt met mensen die geen directe belangen hebben bij de beoordeelde instellingen. Die kunnen ook prima van buiten Haarlem komen, mits voorzien van een goede culturele bagage of een interessante invalshoek. Bij de samenstelling van de Raad en eventueel subcommissies kan ook worden gestuurd op thema's die hier breed van belang worden geacht, zoals inclusiviteit van de programmering.

Leidt zo'n raad niet tot een grote, kostbare bureaucratie is ook wel een gehoorde tegenwerping. Dat hoeft zeker niet, en ligt aan de opzet. Een bescheiden vacatiegeld voor de leden moet voldoende zijn, er zijn vast en zeker voldoende deskundige en gemotiveerde mensen te vinden zijn om de raad te bemensen. Een vaste secretaris kan misschien door de gemeente worden uitgeleend.

Dan is het ook denkbaar de Raad tussentijdse taken te geven zoals het uitvoeren van visitaties van instellingen in de 4 jaar subsidie periode. Wij hebben ervaring met visitaties, deze kunnen, misdegelijk uitgevoerd, heel nuttig en leerzaam zijn. Haarlem kent een aantal grote (podium) instellingen

die veel exploitatiekosten met zich mee brengen, deels voor rekening van de gemeente cq de gemeenschap. Er is niets op tegen, integendeel, die instellingen zo nu en dan op output en kwaliteit te toetsen. En in bijzondere tijden, zoals nu met Corona, zou een Raad heel goed een tussentijds advies, gevraagd of ongevraagd, kunnen uitbrengen over de wenselijke respons vanuit de gemeente.

Kortom, wat wil je nog meer. Het primaat van de lokale politiek blijft-terecht-gehandhaafd, maar de basis voor besluitvorming over cultuur wordt verrijkt en verstevigd. Er is dus veel te zeggen voor zo'n lokale, Haarlemse, raad voor cultuur. We halen Thorbecke -de overheid is geen beoordelaar van kunst- niet terug uit de 19^e eeuw, maar passen hem aan de huidige tijd aan.

Wij, met onze achtergrond in de cultuur en de lokale politiek, afkomstig van twee verschillende politieke groeperingen maar niet per se namens hen, leggen dit voorstel graag op de Haarlemse politieke en maatschappelijke tafel. Aan hen graag het woord voor een reactie. Wij staan open voor een dialoog.

Wij zouden het zeer op prijs stellen van u een reactie op bovenstaande te vernemen,

Jan Hoekema

Marian van Miert

Jan Hoekema was ambassadeur voor internationale culturele samenwerking op het Ministerie van Buitenlandse Zaken, burgemeester en Tweede Kamerlid voor D66, Marian van Miert werkt in de culturele sector en was lid van het afdelingsbestuur van Groen Links Haarlem